

אם בעליו עימו.

(ספר שמות פרק כב

(ו) כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמר וגנב מבית האיש אם ימצא הגנב ישלם שנים: (ז) אם לא ימצא הגנב ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו במלאכת רעהו: (ח) על כל דבר פשע על שור על חמור על שיה על שלמה על כל אבדה אשר יאמר כי הוא זה עד האלהים יבא דבר שניהם אשר ירשיעו אלהים ישלם שנים לרעהו: (ט) כי יתן איש אל רעהו חמור או שור או שיה וכל בהמה לשמר ומת או נשבר או נשבה אין ראה: (י) שבעת ידוד תהיה בין שניהם אם לא שלח ידו במלאכת רעהו ולקח בעליו ולא ישלם: (יא) ואם גנב וגנב מעמו ישלם לבעליו: (יב) אם טרף וטרף יבאהו עד הטרפה לא ישלם:

(יג) וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת בעליו אין עמו שלם ישלם:

(יד) אם בעליו עמו לא ישלם אם שכיר הוא בא בשכרו

פירוש ה"ז:

בעליו אין עמו, אם בעליו של שור אינו עם השואל במלאכתו. כלל הדבר בדין זה דאם שואל המשאל להשואל בהמה או כלי והיה מושאל עם השואל במלאכתו דהיינו שהיה המשאל עושה איזו פעולה תהיה מה שתהיה אפילו שלא בפניו להנאת השואל אפילו הנאה מועטת כגון שהושיט לו מים לשתות באותה שעה שהשאל לו הכלי או הבהמה ואח"כ נאבד הכלי או הבהמה פטור השואל אף ע"פ שבשעה שנאבד לא היה המשאל עמו במלאכתו כיון שהיה במלאכתו בשעת השאלה ה"ל שאלה בבעלים ופטור:

(63) רמב"ם יד החזקה - הלכות שכירות פרק א

(ב) ואלו הן שלשה דינין שלהן ש"ח שנגנב הפקדון ממנו או אבד ואין צריך לומר אם נאנס הפקדון אונס גדול כגון שהיתה בהמה ומתה או נשבת ה"ז נשבע ששמר כדרך השומרין ופטור שנאמר וגנב מבית האיש וגו' ונקרב בעל הבית אל האלהים השואל משלם הכל בין שאבד דבר השואל או גנב בין שארעו אונס גדול מזה כגון שמתה הבהמה השואלה או נשברה או נשבת שכך כתוב בשואל ונשבר או מת בעליו אין עמו שלם ישלם

(ג) המפקיד אצל חבירו בין בחנם בין בשכר או השאילו או השכירו אם שאל השומר את הבעלים עם הדבר שלהן או שכרן הרי השומר פטור מכלום אפילו פשע בדבר ששמר ואבד מחמת הפשיעה ה"ז פטור שנאמר אם בעליו עמו לא ישלם אם שכיר הוא בא בשכרו בד"א כששאל הבעלים או שכרן בעת שנטל החפץ אע"פ שאין הבעלים שם עמו בעת הגניבה והאבידה או בעת שנאנס.

ובעבודת ה':

(22) שפת אמת ספר שמות - פרשת משפטים - שנת [תרל"ו]

בפסוק וכי ישאל כו' בעליו עמו לא ישלם. כי כל מעשי האדם נמשכין אחר עצמות האדם בכללו. והשי"ת נתן לכל אדם כלים יקרים כל החושים ונשמה הטהורה שכ' בזוה"ק ע"פ כי ימכור כו' בתו לאמה כו' והאדם עושה בה כל חפצו. וכל הנאה שלו וא"כ חייב באונסין. אך העצה ע"י מס"נ להקב"ה בכלל נק' שאילה בבעלים. כי לא שייך שיהי' ה' נשאל לאדם רק ע"י השתעבדות במס"נ למקום כמאמר אם ישים אליו לבו כו' ונשמתו אליו יאסוף הרי הוא עמו במלאכתו ופטור באונסין. ובאמת כי איך יחייב ה' על אונס רק שאם אינו מקבל עומ"ש כראוי כל האונסין נחשבין כפשיעה. ואם בכללו תחת עול יראת ה' נחשבים המעשים לאונסין. ומצינו מתה מחמת מלאכה. אף כי השכל מחייב שכל החסרונות מצד האדם השואל. אעפ"כ לפעמים כך רצונו ית' שנותן לאדם עבודה שלא יוכל לגמרה ע"כ לא יפול לב האדם בראותו שאין השעה עומדת לו לגמור כל מעשיו כראוי. והבן:

(5-6) ספר קול מבשר ח"א - פרשת משפטים

ט. וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת, בעליו אין עמו שלם ישלם, אם בעליו עמו לא ישלם, אם שכיר הוא בא בשכרו (שמות כ"ב יג-יד). שמעתי בשם הרבי רבי בונם זי"ע שאמר, כל אדם קיבל את נשמתו ואת חייו בהשאלה מן השמים, על מנת שישתמש בהם לטובה. והרי שואל חייב אפילו באונסין, ואם כן כיצד יכול אדם לפטור עצמו מן העבירות שהוא עושה באונס או בשוגג? אולם התירוץ הוא, רק כאשר 'בעליו עמו' - שהוא זוכר תמיד את השי"ת, ומקבל על עצמו עול מלכות שמים, אזי - לא ישלם. הוא אשר אמר דוד המלך ע"ה (תהלים כ"ז), אחת שאלתי מאת ה'. הרי נשמה אחת ויחידה זו, רק 'שאלתי' אותה מאת הבורא. אם כן, קיים החשש פן אתחייב אפילו באונסין? אך מכיון, שאותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי - ששאפתי תמיד להתקרב אל השי"ת ולהיות עמו, הרי זה איפוא, שאילה בבעלים.